

Říkává se, že je víra dobrá (i když ne každý to tak vidí), zato církev že je mizerná. No aby ne: církev je, když se dají dohromady lidé s podobnou vírou a snaží se spolu něco postavit. Třeba společenství, kam bude radost chodit a kde všichni potřební najdou pomoc a novou sílu. Zádrhel je hned v začátku té věty: “když se dají dohromady lidé.” Nejsme žádní andělé a děláme chyby; když se dají lidi dohromady, dokážou někdy báječné věci, ale současně to mezi nimi bude někde trochu drhnout.

Nikdy tomu nebylo jinak, anebo jen výjimečně. Kniha Skutků apoštolů a některé dopisy, které se nám dochovaly v bibli, ukazují, že to tak bylo i v době prvních křesťanů. Kupříkladu muž jménem Pavel hlásal Boží milost v Kristu všude, kam přišel; třeba v Korintu. Ale po čase, když si s korintskými dopisoval, zjistil, že tam mezitím přišel kdosi další a hlásal evangelium úplně jinak. Víru a zbožnost máme každý z nás tvarovanou trošku jinak a není to na závadu: jenže tady ten kdosi kázal evangelium tak, že v něm nezbylo moc místa pro Boží milost. A to je zlé: když vytlačíte Boží milost, vždycky se na její místo záhy nacpe lidská zbožnost, a pokud je takový misionář dostatečně drzý, předepíše vám, že musíte být zbožní jedině po jeho způsobu. A to už pak z evangelia mnoho nezůstane.

Něco takového se tam přihodilo. To se může stát, jenže co horšího: vypadá to, že to korintští nadšeně přijali a Pavlovo evangelium Boží milosti přešibovali na slepou kolej. A vzápětí jim začalo vadit, co dřív nevadilo: že Pavel není kdovíjaký řečník, koktá, navíc je jakýsi neduživý. Vlastně to snad prý ani není apoštol, říkají lidi...

Nějak takhle se to v Korintu seběhlo a Pavlovi to rozhodně nepřidalo na náladě. První reakcí (taky vás zajisté napadla) by mohlo být, kdyby bouchl pěstí do stolu: “Jak chcete, já tu nemusím být!” Mohl by vykapat jejich prach ze svých bot, jak se o tom v bibli mluví, a víc se o ně nestarat. Jenomže když o tom přemýšlel, rozhodl se, že zareaguje jinak. Že se dá do boje. Proti tamtěm příchozím velmistrům neměl mnoho šancí: koktá, marodí a může leda psát dopisy – a jestli lidem mezitím nakukali, že ten, kdo věří, je zdravý, silný a bohatý, nebude to mít Pavel snadné.

Nechtěl se bít za sebe a za svou čest (i když to možná trochu taky), ale hlavně za odstrčenou Boží milost: té je přece škoda, když ji lidé vymění za něco jiného, třeba za dobrý pocit ze své vlastní zbožnosti.

Boj. Jenže kudy do toho? Nejlepší když začne něčím, na co adresáti slyší (jinak ho už ani nebudou poslouchat). “Kdo hlásá víru, měl by sám za něco stát,” povídá Pavel, “měl by mít nesporné osobní kvality a měl by umět pro víru něco obětovat a vytrpět.”

Začátek zvolil dobře. Tohle téma vychází z bible: kdo věří v Boha, měl by podle toho žít – aby nejenom víra, ale i církev byla co k čemu. Aby lidi Pánu Bohu nedělali ostudu.

“Ti vaši noví zvěstovatelé říkají, že jsou z dobrého tradičního rodu? Tak to já jsem taky, a možná z tradičnějšího než oni. K Abrahamovi se hlásím zrovna jako oni. A že jsou Kristovými služebníky? Tak to já taky a obávám se, že se mně v tom nemohou rovnat. Jestli to chcete měřit útrapami, které člověk pro víru musí vytrpět, tak vám to tu klidně vypočítám: pětkrát jsem byl kvůli hlásání Krista odsouzen k devětatřiceti ranám (čtyřicátou ránu Mojžíšův zákon zakazoval), třikrát jsem byl trestán holí a jednou i kamenován. Kromě toho jsem třikrát zažil ztroskotání lodi a jednou jsem strávil noc a den na širém moři jako trosečník. Na suchu to nebylo o moc lepší, na cestách (a na těch jsem byl pořád) mě ohrožovali lupiči, pohané, ba i můj vlastní lid, jak ve městech, tak v pustinách. Přičtete si k tomu ještě hlad, žízeň, zimu, nouzi, zrady falešných bratří, bezesné noci a starost o vás všechny a máte ten obrázek jakžtakž celý. Vlastně ještě něco: Jestli ti vaši zvěstovatelé tvrdí, že mají kontakt s Bohem a že mají Boží vůli rovnou v přímém přenosu, tak to já taky!”

A když to Pavel dopověděl až sem, měl už nachystanou půdu pro to, co hodlal říct především:

“To jsem tomu dal. Takhle, jako ti vaši zvěstovatelé nebo jako teď já, se vychloubá jen pošetilý hlupák: jak úžasně věřím, co už jsem pro to udělal a jak se mi díky Bohu daří. To však není vyznání víry, ale nafoukaná reklamní sebechvála. Aby mě to nepokoušelo to tak vykládat, dostal jsem nádavkem ještě

nemoc. Takového satanova posla, aby mě držel při zemi. Prosil jsem Pána Boha, aby mě toho zbavil, ale nezbavil mě toho. A víte, co mně řekl? ‘Stačí, když máš mou milost.’”

Tahle věta měla zafungovat jako trumfově eso: Stačí ti moje milost, všechno ostatní je méně důležité. Netušíme, jak tu větu korintští přijali nebo nepřijali, a jen se domýšlíme, co všechno za ní Pavel prožíval. Opustíme na chvíli spor s korintskými a zůstaňme u toho, co člověka může sžírat. Nemoc, které se už nezbavím. Nebo vztahy či úkoly, o kterých jsem si myslel, že je zvládnou, jenže teď už vidím, že ne.

A tak spoléhám na Boha, že mě té nemoci zbaví, ty vztahy a úkoly že za mě vyřeší; a uslyším, že ne. Ale není to jenom odmítnutí, to vůbec ne: protože kromě toho slyším také to, že se mi stále a stále dostává Boží milosti a na té že mám mít dost.

Těžko se s tím smíruje, protože bych raději Boží milost a ty vyřešené úkoly a pevné zdraví k tomu. Jenže ono to tak – vypadá to – nedopadne.

Cosí takového tuším za Pavlovým zápasem. “Boží milost ti stačí,” to je věta, kterou člověk může s úlevou přijmout, poté co se k ní probojuje balastem a veteší svých představ a tužeb a zklamání, a ona mu přinese úlevu. Ale kdyby vám (když jste v těžkostech) tutéž větu zlehka nadhodil třeba nějaký kamarád, asi by v tu chvíli úlevně nefungovala.

Dosti máš na mé milosti – ta věta říká ještě další důležitou věc. Přinášíte-li v životě nějakou oběť nebo prožíváte-li trápení, pak jste jistě hodni obdivu či soucitu. Ale sama oběť či utrpení vás Bohu ani nepřiblíží ani nevzdálí. Podstatná je Boží blízkost v té vaší zkoušce, kterou prožíváte, nikoli zkouška sama.

Kdyby vám někdo přišel vyprávět, jak vás víra učiní šťastnými, jak se vám začne dařit a jak se požehnání přímo pohrne, pak je asi hodně zamilován do své vlastní zbožnosti a ani nepozoruje, jaká pýcha z toho čouhá. To až zlá zkušenost (“satanův posel”) vám dá šanci, abyste ochutnali opravdovou víru, ne její reklamu. Abyste od víry neodpadli, ale naopak uvěřili, že je vám Bůh nablízku právě teď, i v utrpení a zklamání.

(Dodejme, že kdyby vám někdo vykládal, že je vaše utrpení zaručeně Boží trest, je to zrovna tak pyšné jako tamto první.)

Žijeme dnes ve společnosti dosti blahobytné, spotřebováváme (v naší části civilizace) nad míru a na dluh. Za zjišťujeme, že s životním štěstím ta nadmíra tak úplně nesouvisí. Pocit naplnění dnes hledá člověk jaksi těžko, ať žijete v jaké společnosti chcete; zato úzkosti, ty najdete všude.

Nás křesťany mrzí, že se víře nedostává víc prostoru a sluchu, ale je fakt, že nemáme zrovna jednoduché a srozumitelné odpovědi (pokud nepočítám ty veleapoštolské, co o nich byla řeč, které pomohou jen na nedlouhý čas). Když už nemáme snadnou odpověď, zkusme aspoň číst biblické texty znovu a hledat v nich milující Boží přítomnost a Boží milost právě i v prázdnu a ve slabosti.

Mluvíte-li s lidmi, brzy narazíte na všudypřítomnou krizi důvěry. Státu a institucím věří málokdo, bankám zrovna tak, důvěra v lidskou spravedlnost není o mnoho větší, ba i v mezilidských (i těch nejbližších) vztazích je znát jakási obezřetnost a předběžné počítání k krachem... Co s tím? Spoléhat jen sám na sebe? Jistě, ale naplnění se od toho sotva dá čekat (třikrát vás zbijí holí, nejbližší přátelé vás zradí, ztroskotáte, něco skvělého mezitím dokážete, nač můžete být hrdi, ale pořád to všechno má jakousi pachut – je to to, proč jste žili?).

Křesťanská víra mluví postaru o životě jako o daru; však i zmíněná důvěra je dar a vlastně všechno je dar. Zní to jako fráze – a fráze, lehce vyřčená, nemá hojivý účinek. Ale zkuste si tu větu pustit do duše, ať z ní slyšíte přinejmenším to, že na dar člověk nemá vymahatelný nárok. Zkuste si (jen tak sami pro sebe) pořídit inventuru toho, co jste dostali, co jste prožili, co vám dalo (nebo ještě dává) sílu a radost.

Z toho všeho, co jsme dostali, je nejdůležitější milost Boží, upozorňuje dávný apoštol. Na Boží milost odpovídáme vírou. A nadějí. A láskou.

Pane, díky za všechno, co prožíváme (i když ne všechno nám dělá zrovna radost). Díky za tvou přítomnost s námi i v těžkých chvílích. Prosíme tě o pomoc, ať dokážeme nadřadit tvou milost všemu ostatnímu. Aby to v církvi za něco stálo, i když ji tvoříme my lidé. Amen.